

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ
ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
(НА ПРИКЛАДІ БІЛЯЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ)**

Спеціальність 8.15010001 – державне управління
Магістерська робота на здобуття кваліфікації магістра державного управління

Науковий керівник: Кусик Наталія Львівна,
кандидат економічних наук, доцент

Слухач: Кравченко Дарія Геннадіївна,
3-й курс заочно-дистанційної форми навчання

Рецензент: Бухтіяров Михайло Петрович, магістр державного управління,
міський голова міста Біляївка Біляївського району
Одеської області

Місцеві бюджети виступають важливим чинником економічного розвитку і фінансової стабільності, головним джерелом утримання і розвитку місцевого господарства, вирішення місцевих завдань, піднесення добробуту населення.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ПЕРЕБУВАЄ СЬОГОДНІ ПІД ЗАГРОЗОЮ:

- співвідношення центрального та місцевих бюджетів наразі складає 82% до 18%;
- брак власних фінансових ресурсів місцевого самоврядування, нестабільність доходних джерел;
- недостатньо обгрунтоване розмежування доходів між різними рівнями бюджетів;
- обсяги функцій і повноважень, які покладаються на місцеві органи влади, не відповідають фінансовим можливостям їх реалізації;
- непрозорість і суб'єктивізм у наданні фінансової допомоги з центру, відсутність стимулів у додатковому одержанні доходів місцевих бюджетів;
- відсутність реального впливу місцевого самоврядування на формування економічної політики держави.

ВАЖЛИВО НАДАТИ МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ ФІНАНСОВУ САМОСТІЙНІСТЬ, ЗАКРІПИТИ ЗА НИМИ СТАБІЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ДОХОДІВ ТА СТИМУЛЮВАТИ ПОДАТКОСПРОМОЖНІ ГРОМАДИ

Мета магістерської роботи: науково-теоретичне вивчення та обґрунтування напрямків удосконалення механізму збільшення доходів бюджетів органів місцевого самоврядування (на прикладі Біляївської міської ради).

Завдання дослідження:

- ✓ визначити основні теоретичні засади сутності та джерел доходів місцевих бюджетів, їх ролі у соціально-економічних процесах та проблем формування;
- ✓ проаналізувати законодавче забезпечення існування системи місцевих бюджетів в Україні та організацію формування їх доходної бази;
- ✓ вивчити зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів, вишукати у ньому корисні здобутки;
- ✓ узагальнити сучасний стан фінансових основ формування доходної частини місцевих бюджетів (на прикладі м. Біляївка);
- ✓ дослідити сучасні проблемні аспекти формування власних доходів бюджету м. Біляївка та з'ясувати наявні альтернативи їх вирішення;
- ✓ визначити основні шляхи покращення механізму формування місцевих бюджетів для добробуту держави;
- ✓ розробити пропозиції щодо удосконалення існуючого механізму формування доходної частини місцевих бюджетів на прикладі Біляївської міської ради;
- ✓ дослідити сучасні пріоритети забезпечення наповнення доходної частини місцевих бюджетів та варіанти її зміцнення.

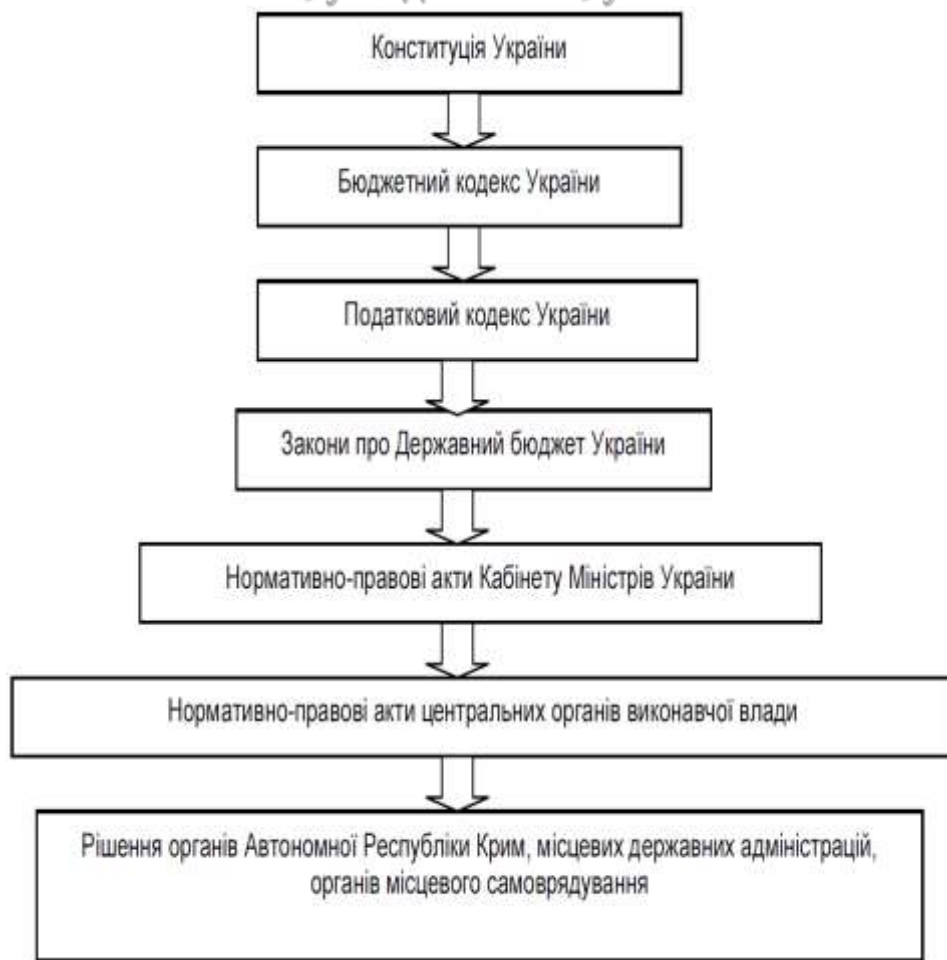
Об'єкт дослідження – державна політика в сфері реформування та оптимізації механізму формування доходної частини місцевих бюджетів (на прикладі Біляївської міської ради).

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо особливостей формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів на місцевому рівні (на прикладі доходної бази місцевих бюджетів).

Законодавча база щодо наповнення доходів місцевих бюджетів

Необхідно виконання положень Європейської хартії місцевого самоврядування

Створення якісної законодавчої бази щодо формування доходів місцевих бюджетів та узгодження існуючої

Світовий досвід формування доходів місцевих бюджетів

Створення громад європейського рівня

1. Питома вага місцевих податків у структурі місцевого бюджету більшості зарубіжних країн значно перевищує їх частку у структурі місцевих бюджетів України.
2. У країнах ЄС, які здійснили реформу адміністративно-територіального устрою та фінансування місцевих органів влади, частка трансфертів скоротилась.
3. Основну роль у країнах з розвинутою ринковою економікою найчастіше відіграють майнові місцеві податки на нерухоме майно фізичних і юридичних осіб та на землю. Податок на нерухоме майно існує майже у 130 країнах світу і нараховується відповідно до оціночної вартості об'єкта нерухомості.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ДЛЯ БІЛЯЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

5

Місія міста Біляївка:

Кришталеве джерело питної води, екологічно
чистих овочів та фруктів, місто, в якому
комфортно жити мешканцям і відпочивати гостям

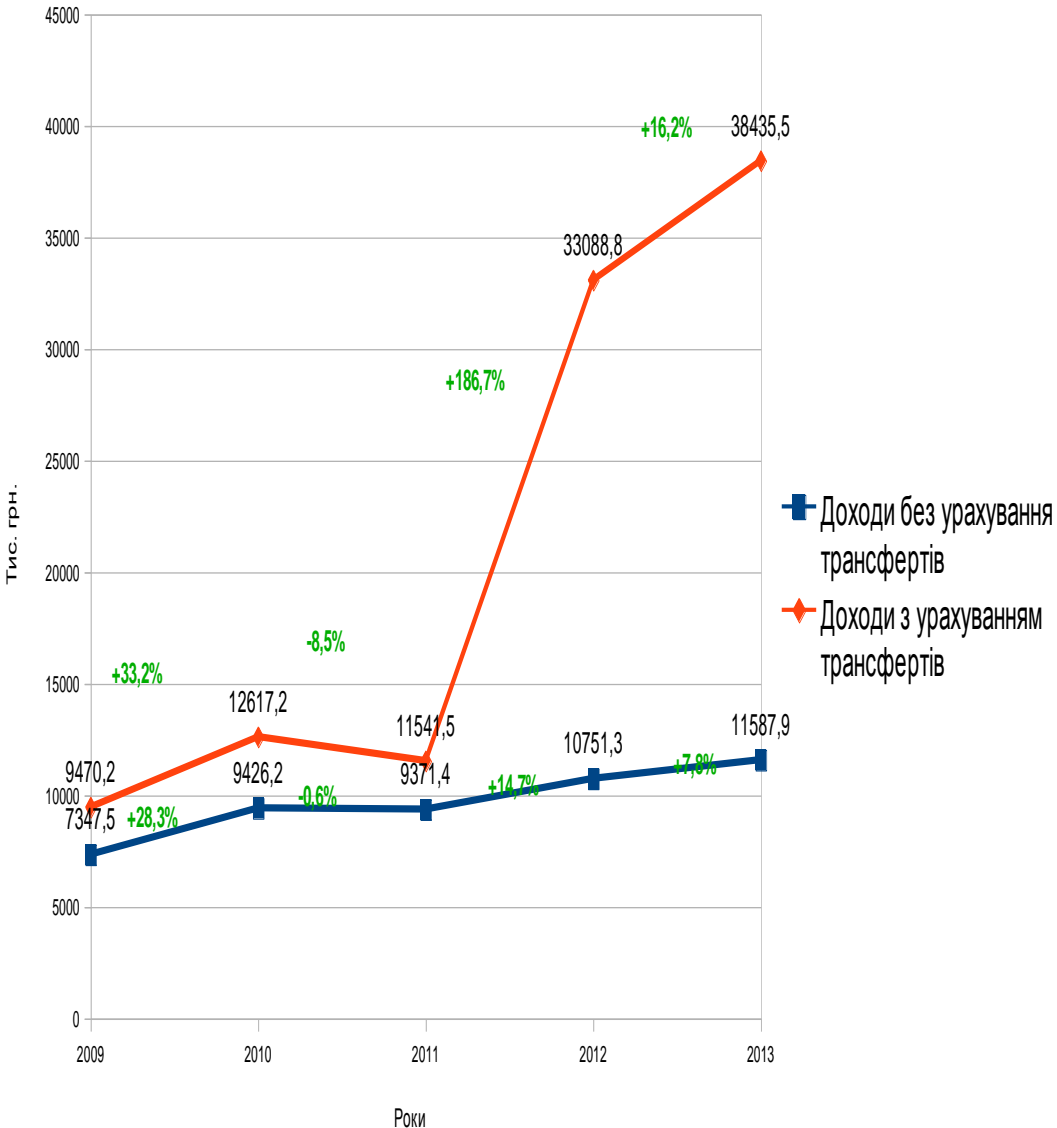

E-mail: rusevivan@ukr.net
www.facebook.com/rusevivan

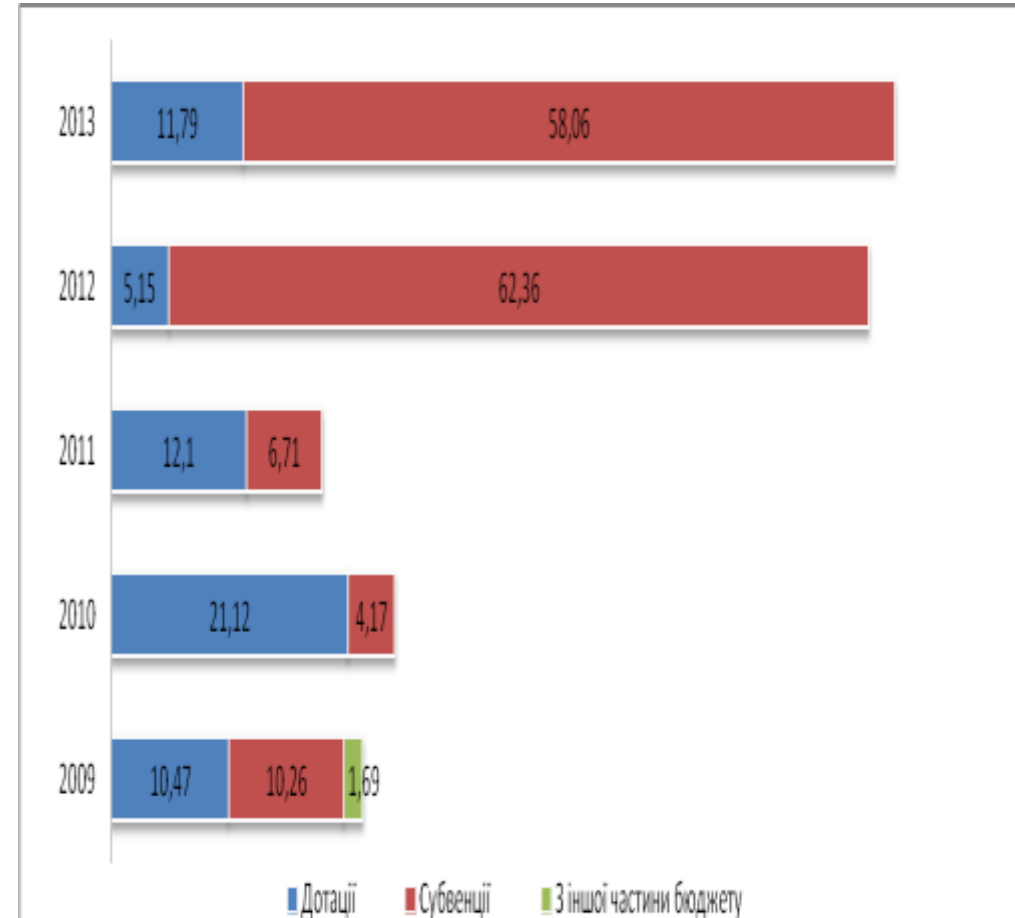
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

6

Динаміка надходжень до бюджету міста Біляївка у 2009-2013 роках, тис.грн.

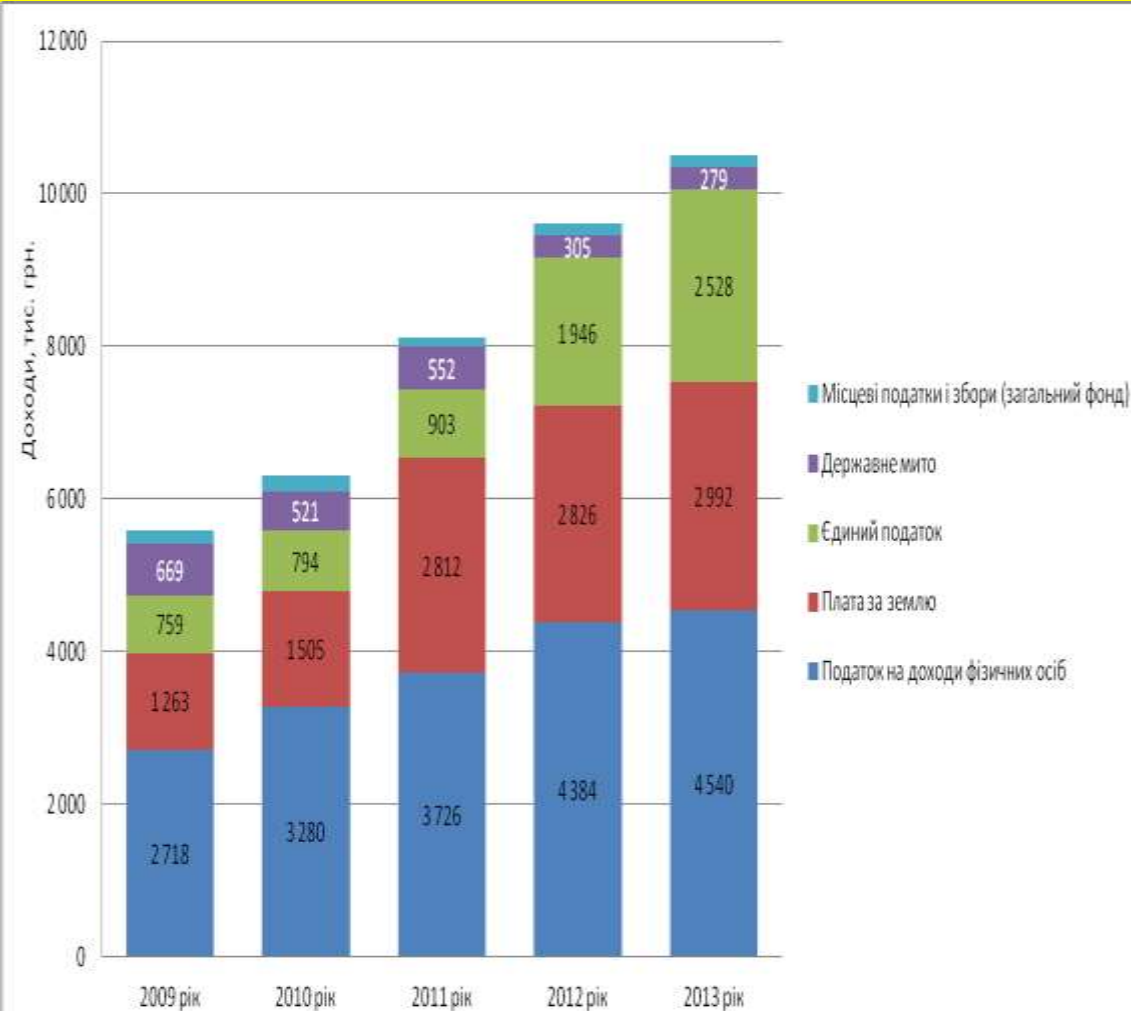
Питома вага надходжень офіційних трансфертів до бюджету міста Біляївка у 2009-2013 роках, тис.грн.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

7

Динаміка надходжень до бюджету міста Біляївка у 2009-2013 роках, тис.грн.

Основні проблеми міста Біляївка, що переважно є спільними з проблемами місцевого самоврядування України

Невідповідність між обсягом повноважень і ресурсів, низька питома вага місцевих податків і зборів

Відсутність стимулювання місцевих громад щодо підвищення можливості впливу на розвиток бази надходжень і збільшення частки власних доходів

Відсутність впливу на гарантування безпечного життя у місті

Рівень бюджетної забезпеченості на утримання і розвиток місцевої інфраструктури у розрахунку на одного жителя в Україні найменший серед країн Європи, низькі розміри оплати праці

Неможливість органів місцевого самоврядування вільно розпоряджатися коштами через блокування в системі Державного казначейства України

Неякісне бюджетне планування на центральному рівні

Відсутність повноважень щодо ефективного адміністрування податків та контролю за їх надходженням до місцевого бюджету

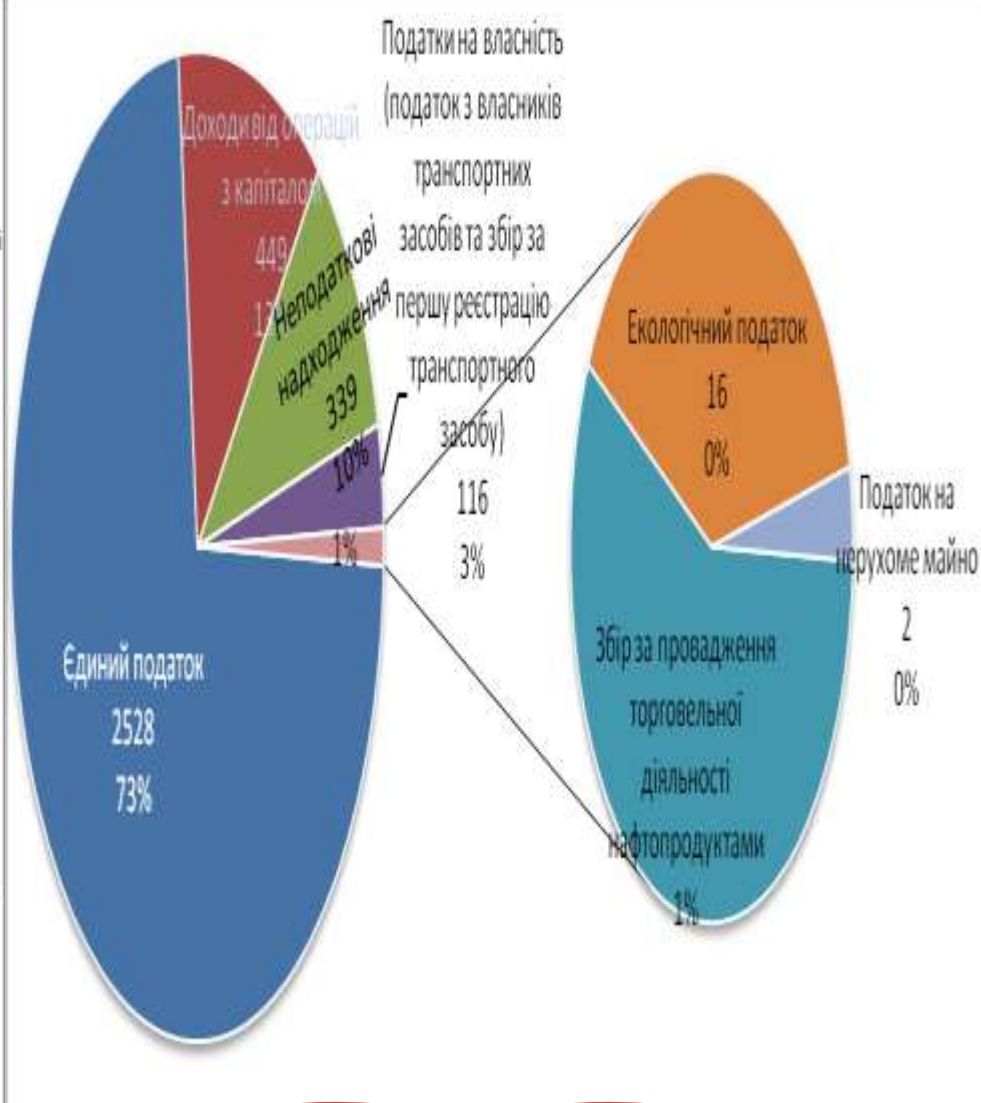
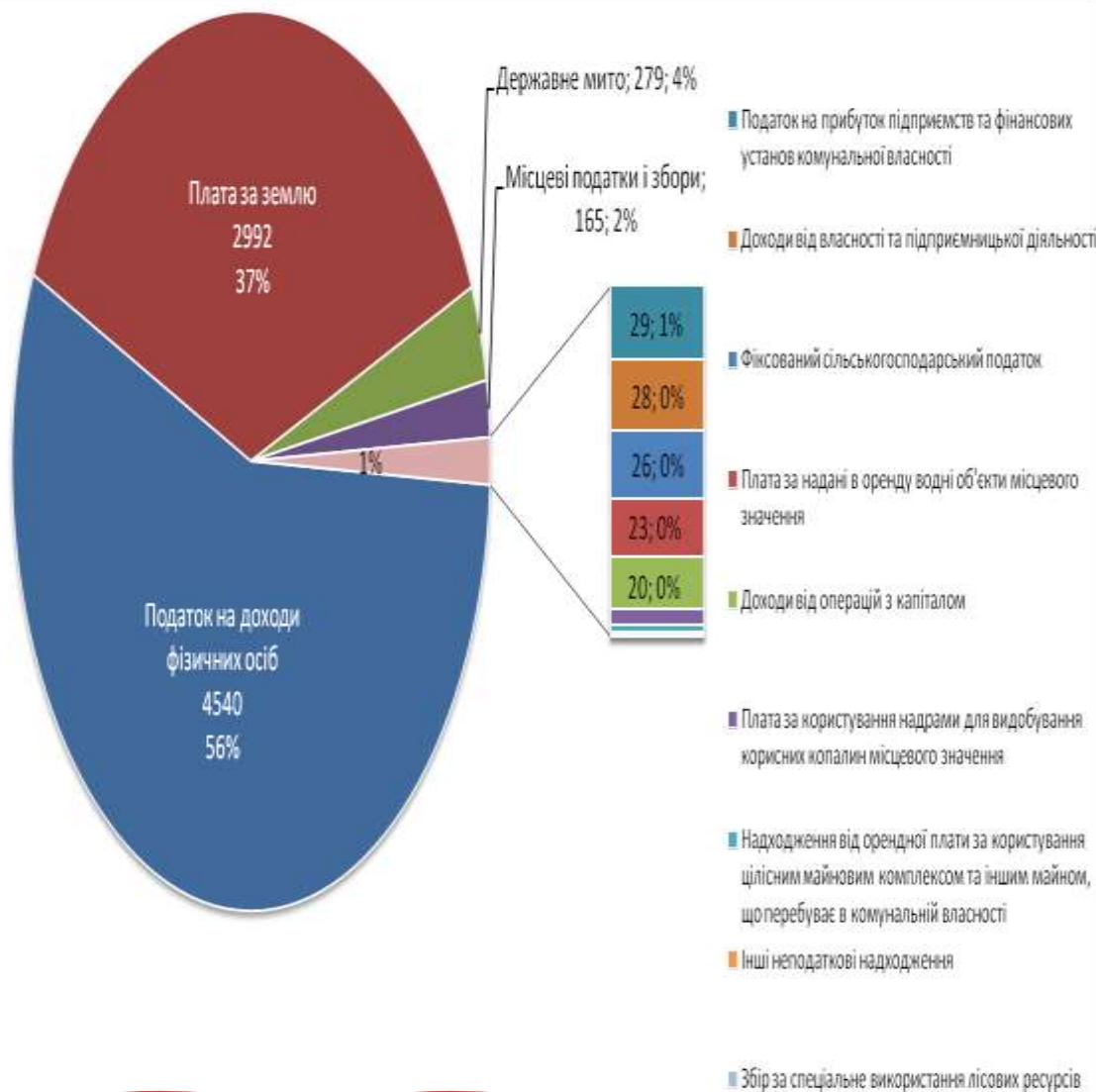
Централізація адміністративних послуг, порушення принципу субсидіарності

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

8

Динаміка основних надходжень до загального та спеціального фондів бюджету міста Біляївка за 2013 рік, тис.грн.

ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД

СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД

НАПРЯМКИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ БІЛЯЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

- ▶ Бюджетна автономія та фінансова самостійність місцевих бюджетів
- ▶ Зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування
- ▶ Незалежне формування та затвердження місцевих бюджетів
- ▶ Стабільна дохідна база для стимулювання податкоспроможної громади
- ▶ Альтернатива банківського обслуговування місцевих бюджетів
- ▶ Зарахування податку на доходи фізичних осіб до бюджетів за місцем фактичного здійснення господарської діяльності будь-яким структурним підрозділом та закріплення 60% надходжень даного податку до бюджетів міст районного значення
- ▶ Врегулювання проблем сплати податку на нерухоме майно і плати за землю, встановлення правового механізму та відповідної норми щодо сплати за фактичне користування землею (зміни до ст. 271, 287 ПКУ), правових механізмів захисту прав органів місцевого самоврядування

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

НАПРЯМКИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ БІЛЯЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

- ▶ Додаткові стимули для суб'єктів підприємництва міста
- ▶ Присвоєння місту Біляївка статусу міста обласного значення
- ▶ Надходження в рамках програм допомоги і грантів
- ▶ Доступ місцевого самоврядування до дешевих кредитних ресурсів
- ▶ Встановлення гідного рівня заробітної плати, ліквідація тінізації доходів
- ▶ Бюджету розвитку — не менше 10% доходів загального фонду бюджету
- ▶ Розробка методології моніторингу відкритості місцевих бюджетів та участі громадськості у формуванні та реалізації бюджетної політики на регіональному рівні
- ▶ Створення громадської бюджетної ради при міській раді

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Методи Джерела

Дохідні

Видаткові

Бюджетні

- спеціальні податки та збори
- продаж комунального майна
- оренда комунального майна

- міські цільові програми
- регіональні угоди щодо соціально-економічного розвитку та бюджетні інвестиційні проекти

Інвестиційні

- корпоратизація комунальних підприємств
- компенсація впливу

- інституції місцевого економічного розвитку
- місцеві цільові фонди
- спеціальні території та інвестиційні стимули
- публічно-приватне партнерство

Кредитні

- облігаційні позики
- безоблігаційні позики

Грантові

- міжнародна технічна допомога

ДОСВІД УЧАСТІ БІЛЯЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ У ПРОЕКТАХ

- ✓ **МЕМОРАНДУМ про співробітництво у сфері впровадження проекту „ДІАЛОГ”**
- ✓ **Південноукраїнський регіональний навчальний центр Програми партнерства громад, Фондація Україна — США**
- ✓ **Проект «Укріплення інтеграції прикордонних регіонів з метою розвитку сільського зеленого туризму» у рамках програми сусідства «Румунія - Україна» TACIS CBC**
- ✓ **Проект "Підтримка дорадчих служб та інших інституцій, які працюють в аграрному секторі України, в реалізації програм розвитку сільського господарства і сільської місцевості з врахуванням досвіду Польщі та Євросоюзу"**
- ✓ **Проект "Розвиток водопровідно-каналізаційної інфраструктури. Польський досвід та рішення, які застосовують органи місцевого самоврядування"**
- ✓ **Проект «Міське самоврядування в Україні: підвищення кваліфікації та прикладні дослідження»**
- ✓ **Проект "Технічне переоснащення світильників на основі ламп розжарювання на світильники на основі LED технологій для скорочення викидів парникових газів та покращення соціально-економічних умов в місті Біляївка"**
- ✓ **Польсько-український проект "Відповідальна інвестиція — інвестиція в кадри. Підвищення кваліфікації керівного складу в сфері комунального господарства органів місцевого самоврядування в Україні"**
- ✓ **Польсько-український проект "Марка міста — магніт для інвесторів", який реалізувався Інститутом Східноєвропейських досліджень (Варшава) разом з Львівським центром науки, інновацій та інформатизації, співфінансувався в рамках програми співпраці Польщі для розвитку Міністерства закордонних справ Польщі у 2013-2014 роках**

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ПІДВИЩЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛІВ МІСТА БІЛЯЇВКА

**ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПОСАДОВИХ ОСІБ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
(ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ
МОВОЮ, ЗНАННЯ ПРОЕКТНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ, МАРКЕТИНГУ,
СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ,
БРЕНДИНГУ)**

**ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ
СПІВРОБІТНИЦТВА МІСТА
З ПРЕДСТАВНИКАМИ
ІНШИХ КРАЇН
З МЕТОЮ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

**СТВОРЕННЯ
АГЕНЦІЇ
РЕГІОНАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ В МІСТІ
БІЛЯЇВКА**

**СТВОРЕННЯ
БРЕНДБУКУ
МІСТА БІЛЯЇВКА**

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

СТРУКТУРА МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ БЮДЖЕТУ М. БІЛЯЇВКА, ТИС.ГРН.

1
4

Назва	2009 рік	2013 рік	2015 рік (прогноз)
Податок з реклами	0,3	-	-
Комунальний податок	38,5	-	-
Збір за припаркування автотранспорту	6,8	22,3	23,0
Ринковий збір	138,9	-	-
Збір за видачу ордера на квартиру	0,2	-	-
Збір за видачу дозволу на торгівлю та послуги	0,3	-	-
Туристичний збір	-	5,1	5,2
Збір за підприємницьку діяльність	-	138,0	-
Податок на нерухоме майно	-	1,7	550,0
Збір за торгівлю нафтопродуктами	-	24,5	-
Єдиний податок	-	2527,5	3000,0
Плата за землю	-	-	8700,0
Транспортний податок	-	-	150,0
Разом	185,0	2719,1	12428,2

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1
5

ПРОГНОЗ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ М. БІЛЯЇВКА ВІДПОВІДНО ДО НАДАНИХ ПРОПОЗИЦІЙ

Найменування	2014 р., тис.грн.	2015 р., тис.грн.	Темп приросту,%
Загальний фонд	9000,0	24000,0	166,7
Спеціальний фонд	2900,0	22900,0	689,7
Офіційні трансферти	14000,0	15000,0	7,1
Разом	25900,0	61900,0	139,0

Найменування	2014 р., тис.грн.	2015 р., тис.грн.	Темп приросту,%
Податок на доходи фізичних осіб	5400,0	13200,0	144,4
Єдиний податок	2500,0	3000,0	20,0
Плата за землю	2900,0	8650,0	198,3
Акцизний податок	-	300,0	-
Податок на нерухоме майно	0,4	550,0	137400,0
Разом	10800,4	25700,0	138,0

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!